

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCI-conf.ir

بررسی رابطه تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی، اعتماد بیش از حد مدیرعامل و بدهی های بانکی

نادر نقش بندی، محمد الوندی بهلولی، نوراله اویسی

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی-قوچان ایران
 کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی-قوچان ایران
 کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی-قوچان ایران

نویسنده مسئول: نام (تلفن و آدرس الکترونیک)

چکیده: هدف اساسی این پژوهش بررسی رابطه تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی، اعتماد بیش از حد مدیرعامل و بدهی های بانکی در شرکت های عضو بورس اوراق بهادار تهران است. روش مورد نظر برای انجام این تحقیق شبه تجربی و از نوع پس روپدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) است که در حوزه ی تحقیقات اثباتی حسابداری و مبتنی بر اطلاعات واقعی می باشد. ما به دنبال کشف و بررسی روابط بین عوامل و شرایط خاص یا نوع روپدادی که قبلاً وجود داشته یا رخ داده، از طریق مطالعه نتایج حاصل از آن ها هستیم. به عبارت دیگر در این نوع تحقیق پژوهشگر در پی بررسی امکان وجود روابط علت و معلولی از طریق مشاهده نتایج موجود و زمینه قبلی آن ها در جهت یافتن علت وقوع پدیده می باشد. جامعه ی آماری شامل کلیه ی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ در بورس اوراق بهادار بوده اند روش نمونه گیری مورد استفاده در این تحقیق از نوع حذفی سیستماتیک است. استفاده از نرم افزار Eviews به برآورد مدل داده های ترکیبی پرداخته شده است. طبق نتایج حاصل از پژوهش بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی رابطه معنی داری وجود دارد. اعتماد بیش از حد مدیرعامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی را تعدیل نمی کند.

کلمات کلیدی: تفاوت های دفتری و مالیاتی ابرازی، بدهی بلند مدت بانکی، اطمینان بیش از حد مدیران

۱. مقدمه

محققان در پژوهش های خود معیارهای مبتنی بر درآمد مشمول مالیات را توسعه داده و مستند می کنند که اقدامات مبتنی بر درآمد مشمول مالیات اطلاعاتی را در مورد ریسک عملیاتی اساسی یک شرکت ارائه می دهد، که نشان می دهد میزان و ماهیت اطلاعات موجود در درآمد مشمول مالیات برآورد شده ممکن است توسط فعالان بازار استفاده شود (دهالیوال و همکاران^۱، ۲۰۱۷). مطالعات قبلی همچنین اطلاعات موجود در شکاف بین درآمد دفتری و درآمد مشمول مالیات را بررسی کرده اند (هانلون^۲، ۲۰۰۵). به عنوان مثال، استفاده از داده های ایالات متحده شواهدی را ارائه می دهد که نشان می دهد شرکت هایی با انگیزه برای مدیریت سود، دارای تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی بزرگتر هستند (میلز و نیوبری^۳، ۲۰۰۱). فیلیپس و همکاران^۴، (۲۰۰۳) همچنین دریافتند که تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی موقت به طور فزاینده ای فراتر از ارقام تعهدی کل و ارقام تعهدی اختیاری در تشخیص مدیریت سود برای شرکت هایی که در خطر گزارش کاهش درآمد یا زیان هستند مفید هستند. تفاوت های بزرگ مالیاتی دفتری نه تنها می تواند به عنوان یک «پرچم قرمز» برای کیفیت پایین تر درآمد قبل از مالیات عمل کند، بلکه تداوم سود شرکت را نیز کاهش می دهد (هانلون، ۲۰۰۵).

نظرسنجی از حسابرسان نشان می دهد که تعداد قابل توجهی از حسابرسان از اطلاعات موجود در تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی برای ارزیابی ریسک های حسابرسی استفاده می کنند (هلتزر و شلتون^۵، ۲۰۱۵). هانلون و همکاران^۶، (۲۰۱۲) همچنین مستند می کنند که تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی اطلاعات

¹ Dhaliwal, et al.,

² Hanlon

³ Mills and Newberry

⁴ Phillips, et al.,

⁵ Heltzer and Shelton

⁶ Hanlon, et al.,

مرتبط با مسائل کیفیت سود یا اجتناب مالیاتی را منعکس می کنند که پیچیدگی حساسی و ریسک ارزیابی شده توسط حسابرسان را افزایش می دهد. به همین ترتیب، هم کرابتره و ماهر^۷، و آیرس و همکاران^۸، (۲۰۱۰) گزارش دادند که تحلیلگران رتبه اعتباری اطلاعات موجود در تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی را برای ارزیابی ریسک نکول شرکت ها و تجزیه و تحلیل رتبه های اعتباری بر این اساس ترکیب می کنند. پس یک سوال منطقی این است که آیا بانکی که به طور کلی نسبت به سهامداران و دارندگان اوراق قرضه اقلیت دارای مزیت اطلاعاتی است (راجان^۹، ۱۹۹۲) از اطلاعات موجود در تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی در قراردادهای وام نیز استفاده می کند؟ با توجه به اینکه شرکت ها به شدت به وام های بانکی به عنوان منبع اصلی تامین مالی متکی هستند (مایرز^{۱۰}، ۲۰۰۳)، اطلاعات نسبتاً اندکی در مورد اینکه آیا درآمد مبتنی بر مالیات بر میزان بدهی های بانکی تاثیرگذار است یا خیر؟ وجود دارد.

۲. فرضیه های تحقیق

فرضیه ۱: بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه ۲: اعتماد بیش از حد مدیرعامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی را تعدیل می کند.

۳. روش تحقیق

پژوهش های حسابداری عموماً در گروه پژوهش های اثبات گرایی قرار می گیرد زیرا پژوهشگران حسابداری معمولاً با این فرض که مفاهیم و واقعیت ها به صورت عینی در دنیای خارجی وجود دارد و با انواع روش های آماری، مشاهده و ... قابل اندازه گیری هستند، اقدام به انجام پژوهش خویش می نمایند. آنان آگاهانه یا ناآگاهانه معتقد به استقلال آزمون کننده و آزمودنی از یکدیگر می باشند. البته این شیوه غالب در پژوهش های حسابداری، به صورت روز افزون مورد انتقاد واقع شده است. اما صرف نظر از آسیب شناسی پژوهش های مزبور، پژوهش حاضر در طبقه رویکردهای اثبات گرایی قرار می گیرد.

۴. روش تجزیه و تحلیل داده ها

به طور خلاصه به منظور تخمین مناسب ترین مدل در برازش داده های ترکیبی بایستی مراحل مختلفی را انجام داد. ابتدا باید در داده های ترکیبی این موضوع را بررسی کنیم که آیا استفاده از مدل تلفیق کل داده ها بهتر است یا اثرات ثابت، که این امر با انجام آزمون چاو صورت می گیرد. از سوی دیگر ضروری است استفاده از روش حداقل مربعات معمولی در مقابل روش اثر تصادفی نیز مورد بررسی قرار گیرد. این امر از طریق انجام آزمون بریش و پاگان صورت می گیرد. چنانچه به این نتیجه برسیم که استفاده از رگرسیون ساده که شامل یک جمله ثابت می باشد (مدل تجمیعی) نامناسب است، بایستی از مدل اثرات تصادفی استفاده نمود. اما در این باره باید محتاطانه تر عمل نمود، زیرا در مقابل مدل اثرات تصادفی، رقیب دیگری به نام مدل اثرات ثابت وجود دارد که این آزمون نمی تواند آن ها را از هم متمایز کند. انتخاب میان اثرات ثابت و تصادفی از طریق آزمون تصریح هاسمن انجام می شود.

۵. پیشینه تحقیق

۱.۵. پیشینه تحقیقات داخلی

جعفری و همکاران (۱۴۰۰) به پژوهشی تحت عنوان رابطه قابلیت مقایسه صورت های مالی و ساختار سررسید بدهی پرداختند. این محققین جهت ساختار بدهی از نسبت بدهی های بلندمدت به کل بدهی ها بهره گرفتند. نمونه آماری پژوهش که به روش حذف سیستماتیک انتخاب شده است، شامل ۱۱۴ شرکت از بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ می باشد. پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است و جهت آزمون فرضیه های پژوهش از رگرسیون چندمتغیره و داده های ترکیبی استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه های پژوهش نشان داد که بین قابلیت مقایسه سود، قابلیت مقایسه جریان های نقدی عملیاتی و ساختار سررسید بدهی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بدین ترتیب تهیه گزارشات جهت تسهیل امر مقایسه صورتهای مالی از یک سو و آموزش فعالان بازار در راستای درک اهمیت و استفاده از این ویژگی کیفی از سوی دیگر ضروری به نظر می رسد.

⁷ Crabtree and Maher

⁸ Ayers, et al.,

⁹ Rajan

¹⁰ Myers

نیک‌بخت و همکاران (۱۳۹۸) به پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر تمرکز بر مشتری بر ساختار سرمایه و سررسید بدهی های بلندمدت پرداختند. برای اندازه گیری ساختار سرمایه از شاخص اهرم مالی، برای ساختار سررسید بدهی از نسبت بدهی بلندمدت و برای اندازه گیری تمرکز بر مشتری از سه متغیر نسبت فروش های عمده (فروش های بالای ۱۰ درصد) به کل فروش، شاخص هرفیندال-هیبریشن و از متغیر مجازی وجود یا عدم وجود مشتری عمده در شرکت استفاده شده است. نمونه ی آماری این تحقیق پس از اعمال برخی محدودیت های موجود در این پژوهش، شامل ۱۴۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره ی زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ است. برای آزمون فرضیه های تحقیق از الگوی رگرسیون خطی چندگانه استفاده گردیده است. شواهد پژوهش نشان داد که بین تمرکز بر مشتری و ساختار سرمایه رابطه مثبت معنادار وجود دارد. به عبارتی، در شرکت هایی با مشتریان عمده، میزان اهرم مالی (بدهی) بالاتر است. همچنین، ساختار سررسید بدهی های بلندمدت در شرکت هایی با مشتریان عمده، بلندمدت تر است.

امینی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی ساختار سرمایه، عدم تقارن اطلاعاتی و ظرفیت بدهی پرداخت. یکی از مهمترین اجزای هر فعالیت اقتصادی، فراهم کردن منابع مالی موردنیاز است. منابع مالی موردنیاز را می توان از محل حقوق صاحبان سهام یا بدهی تامین کرد. ترکیب بین بدهی و حقوق صاحبان سهام در تامین مالی (سمت چپ ترازنامه) مبین ساختار سرمایه است. بر همین اساس هدف از پژوهش حاضر، تأثیر ساختار سرمایه بر عدم تقارن اطلاعاتی و ظرفیت بدهی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. برای این منظور تعداد ۱۱۴ نمونه از گزارش های مالی مورد بررسی قرار گرفت. بازه زمانی مورد مطالعه از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ است. یافته های پژوهش نشان می دهد که بین ساختار سرمایه و عدم تقارن اطلاعاتی رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین نتایج فرضیه دوم حاکی از وجود رابطه منفی معناداری بین ساختار سرمایه و ظرفیت بدهی است.

۲.۵. پیشینه تحقیقات خارجی

هاسو و همکاران^{۱۱} (۲۰۲۲) در پژوهشی اطلاعات موجود در تفاوت بین درآمد دفتری گزارش شده و درآمد مشمول مالیات (تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی) را از دیدگاه دارندگان بدهی ارزیابی نمودند. با استفاده از قراردادهای وام بانکی شرکت های سهامی عام ایالات متحده طی سال های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۷، دریافته اند که شرکت هایی که تفاوت مالیات دفتری بیشتری دارند نسبت به شرکت هایی که تفاوت مالیات دفتری کمتری دارند، سود بیشتری برای وام های بانکی می پردازند. افزون بر این، دریافته اند که بانک ها استفاده از میثاق های مالی را کاهش می دهند در حالی که استفاده از میثاق های عمومی را برای وام گیرندگانی که تفاوت های مالیاتی دفتری بیشتری دارند، افزایش می دهند. افزون بر این، بانک ها به احتمال زیاد سررسید وام ها را کوتاه تر می کنند و وام هایشان را ملزم می کنند تا برای وام گیرندگانی که تفاوت های مالیاتی دفتری بیشتری دارند، وثیقه بگذارند. علاوه بر این، نشان داده شد که اگر مدیران عامل وام گیرندگان بیش از حد اعتماد داشته باشند، تأثیرات تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی بر قرارداد وام قوی تر است. در مجموع، یافته ها نشان می دهد که تفاوت های بزرگ تر مالیات بر دفتری، نگرانی های بانک را در مورد ریسک اطلاعات وام گیرنده و ریسک نکول افزایش می دهد. بنابراین، بانک ها تمایل دارند در برابر وام گیرندگانی که تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی بزرگ دارند، از کاهش هزینه استفاده کنند.

فنگ و همکاران^{۱۲} (۲۰۲۲) به پژوهشی در مورد تأثیر سرمایه گذاری تحقیق و توسعه تحت اولویت های مالیاتی بر توانایی پرداخت بدهی بلندمدت شرکت ها بر اساس تحلیل تجربی شرکت های فهرست شده در شانگهای و شنژن چین پرداختند. از منظر روند رشد، سرمایه گذاری تحقیق و توسعه چین در علم و فناوری با نرخ قابل توجهی بالاتر از سایر کشورها در حال رشد است. تحت سیاست های ترجیحی مالیاتی، بنگاه ها اشغال سرمایه خود را کاهش داده اند که به نوبه خود باعث افزایش جریان نقدی آنها و کاهش تحقیق و توسعه آنها می شود. ریسک ها باعث افزایش سرمایه گذاری تحقیق و توسعه شرکت ها می شوند و تأثیر آن بر سرمایه گذاری تحقیق و توسعه شرکت در توانایی خدمات دهی بلندمدت آن متفاوت است. این پژوهش شرکت های فهرست شده در فهرست شانگهای و شنژن چین را در بازه زمانی از ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ به عنوان نمونه تحقیق انتخاب می کند نتایج نشان می دهد که: سرمایه گذاری تحقیق و توسعه به طور قابل توجهی با بدهی بدهی شرکت ها همبستگی منفی دارد. سرمایه گذاری تحقیق و توسعه شرکت تحت مشوق های مالیاتی تأثیر قوی تری بر پرداخت بدهی بلندمدت آن دارد.

¹¹ Hsu, et al.,

¹² Feng et al.,

برنمان و فو^{۱۳} (۲۰۱۹) در پژوهشی در پی پاسخ به سوال پیرامون استفاده از دسترسی بلندمدت بدهی و اثرات آن بر ساختار رشد بدهی شرکت، بر آمدند. بدهی بر رشد شرکت با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده، جمعیت هدف با اندازه‌های مختلف شرکت به‌عنوان عوامل تعیین‌کننده اصلی در پژوهش در نظر گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل همبستگی و رگرسیون به مطالعه کمک کرد. مشخص شد که بدهی بلندمدت بر رشد شرکت تأثیر منفی می‌گذارد. در این پژوهش، ساختار سررسید بدهی شرکت‌ها در چین مستند شد و بیشتر در مورد اینکه چگونه تحت تأثیر مداخله بانک‌ها در بازارهای اعتباری و آزادسازی مالی قرار گرفته است، بحث گردید.

عبدل الوهاب و همکاران^{۱۴} (۲۰۲۲) رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و سه نوع خاص از ریسک، یعنی ریسک کل شرکت، ریسک‌های سیستماتیک و ریسک‌های خاص را بررسی نمودند. افزون بر این، نقش تعدیل‌کننده فعالیت سهامداران را از طریق سهامداران نهادی در این روابط بررسی شد و تعیین نمودند که آیا روابط شناسایی شده بین انواع ریسک مورد بررسی متفاوت است یا خیر؟ با استفاده از نمونه بزرگی از شرکت‌های غیر مالی مالزی از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷، یک رابطه مثبت بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و ریسک کل شرکت، و بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و ریسک خاص پیدا شد. همچنین نتایج نشان داد که وزن تأثیر تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی بر ریسک بین ریسک‌های سیستماتیک و خاص به طور قابل توجهی متفاوت است. همچنین نقش تعدیل‌کننده قابل توجهی از فعالیت سهامداران از طریق سهامداران نهادی در روابط تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی با ریسک کل شرکت و ریسک خاص بری شد. مطالعه حاضر با ارائه شواهدی که نشان می‌دهد تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی می‌تواند ریسک‌های کلی و خاص شرکت را افزایش دهد، به ادبیات حاکمیت، ریسک و مالیات کمک می‌کند. تأثیر تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی بر ریسک خاص بیشتر از ریسک سیستماتیک است که در آن فعالیت سهامداران به طور پیوسته در حال افزایش است. یافته‌های حاصل از این پژوهش پیامدهای مهمی برای مقامات مالیاتی، مدیران صندوق، سرمایه‌گذاران به همراه دارد.

۶. مدل و متغیرهای تحقیق

۱.۶. مدل تحقیق

مدل آزمون فرضیه اول تحقیق :

$$LD_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 BTD_{i,t} + \beta_3 FirmSize_{i,t} + \beta_4 FirmAge_{i,t} + \beta_5 MB_{i,t} + \beta_6 SalesGrowth_{i,t} + \beta_7 LEV_{i,t} + \beta_8 CurrentRatio_{i,t} + \beta_9 Tangibility_{i,t} + \beta_{10} Cash_Flow_{i,t} + \beta_{11} Vol_CF_{i,t} + \beta_{12} Vol_Earnings_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

در مدل فوق جهت معنی داری فرضیه اول بایستی ضریب β_1 در سطح خطای مورد انتظار معنی دار باشد تا بتوان در خصوص معنی داری فرضیه ادعا نمود.

مدل آزمون فرضیه دوم تحقیق :

$$LD_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 BTD_{i,t} + \beta_3 BTD_{i,t} \times OCD_{i,t} + \beta_4 FirmSize_{i,t} + \beta_5 FirmAge_{i,t} + \beta_6 MB_{i,t} + \beta_7 SalesGrowth_{i,t} + \beta_8 LEV_{i,t} + \beta_9 CurrentRatio_{i,t} + \beta_{10} Tangibility_{i,t} + \beta_{11} Cash_Flow_{i,t} + \beta_{12} Vol_CF_{i,t} + \beta_{13} Vol_Earnings_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

در مدل فوق جهت معنی داری فرضیه دوم بایستی ضریب β_1 در سطح خطای مورد انتظار معنی دار باشد تا بتوان در خصوص معنی داری فرضیه ادعا نمود.

۲.۶. تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق:

متغیر وابسته:

بدهی‌های بلند مدت^{۱۵} (LD): عبارت است از نسبت بدهی‌های بلندمدت به ارزش دفتری دارایی‌های شرکت (براهمن و فو^{۱۶}، ۲۰۱۹؛ رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۲).

متغیر مستقل:

تفاوت در درآمد مشمول مالیات ابرازی (BTD): تفاوت در درآمد مشمول مالیات ابرازی توسط شرکت‌ها و درآمد مشمول مالیات تشخیصی سازمان مالیاتی در این پژوهش به عنوان تفاوت مالیاتی-حسابداری در نظر گرفته شده است.

¹³ Bannerman & Fu

¹⁴ Abdul Wahab, et al.,

¹⁵ Long-term debt

¹⁶ Bannerman & Fu

متغیر تعدیل کننده:

اطمینان بیش از حد مدیریت^{۱۷} (OCD): اعتماد به نفس بیش از حد یک ویژگی شخصیتی است که می‌تواند به صورت اریب (کج) رفتاری و داشتن اعتقادات غیر واقعی (مثبت) در رابطه با هر یک از جنبه‌های یک پیشامد در شرایط عدم اطمینان تعریف شود. متغیر مستقل بیش اطمینانی مدیر آن که برای اندازه‌گیری آن مطابق با پژوهش احمد و دولمن^{۱۸} (۲۰۱۳) از مفهوم مازاد سرمایه‌گذاری استفاده خواهد شد. بدین منظور ابتدا مدل رگرسیونی زیر برای سال - شرکت‌ها برآورد شده و سپس در هر سال میانه باقی‌مانده‌ها محاسبه شده است. در صورتی که باقیمانده برای شرکتی بزرگتر از میانه آن‌ها باشد به این معناست که در آن شرکت مدیران با اعتماد به نفس بالا وجود داشته و مقدار آن یک در نظر گرفته می‌شود در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می‌شود.

$$\text{Asset.Gr}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Sale.Gr}_{it} + \varepsilon_{it}$$

در این رابطه داریم:

β_0 : ضریب مقدار ثابت معادله.

β_1 : ضریب متغیر مستقل معادله.

رشد دارایی^{۱۹}: نشان‌دهنده رشد دارایی‌ها شرکت i در سال t . رشد دارایی‌ها عبارت است نسبت حاصل تفاوت دارایی‌های سال جاری و سال گذشته تقسیم ارزش دفتری دارایی‌های سال گذشته.

رشد فروش^{۲۰}: نشان‌دهنده رشد فروش شرکت i در سال t . رشد فروش‌ها عبارت است نسبت حاصل تفاوت فروش سال جاری و سال گذشته تقسیم فروش سال گذشته.

ε_{it} : انحراف (خطای) معادله.

متغیرهای کنترلی:

FirmSize: اندازه شرکت عبارت است از لگاریتم ارزش دفتری دارایی‌ها.

FirmAge: سن شرکت عبارت است از لگاریتم تفاوت سال جاری و سال تاسیس شرکت.

MB: نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال t . جهت محاسبه ارزش بازار حقوق صاحبان سهام از حاصلضرب قیمت پایانی هر سهم در تعداد سهام در دست سهامداران استفاده می‌شود.

SalesGrowth: رشد فروش شرکت نسبت به سال قبل.

LEV: کنترل اهرم مالی عبارت است از نسبت ارزش دفتری بدهی‌ها به ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت i در سال t .

CurrentRatio: نسبت دارایی‌های جاری به بدهی‌های جاری شرکت i در سال t

Tangibility: نسبت ارزش دفتری دارایی‌های ثابت به کل دارایی‌ها.

Cash_Flow: نسبت جریان‌های نقدی عملیاتی به کل دارایی‌ها (همتی و همکاران، ۱۳۹۴).

Vol_CF: انحراف استاندارد جریان‌های نقدی عملیاتی طی دو سال گذشته.

Vol_Earnings: انحراف استاندارد سود شرکت طی دو سال گذشته.

۷. جامعه و نمونه آماری

¹⁷ Overconfidence (OCD)

¹⁸ Ahmed & Duellman

¹⁹ Asset.Gr

²⁰ Sale.Gr

جامعه آماری تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. دسترسی آسان به اطلاعات این شرکت ها، همچنین استاندارد بودن و همگن بودن اطلاعات این شرکتها دلیل انتخاب این شرکتها به عنوان جامعه آماری تحقیق است. به دلیل گستردگی بالای جامعه و نمونه آماری و نامتجانس بودن برخی اعضای آن، از روش غربالگری برای انتخاب نمونه استفاده شده است. داده های این تحقیق شامل سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ به مدت ۶ سال گردآوری شده است و شرکت های انتخاب شده دارای ویژگی های زیر می باشند:

۱- پایان سال مالی شرکتها ۲۹ اسفندماه باشد. (دلیل این امر داشتن ویژگی "قابلیت مقایسه ی صورتهای مالی" است و اینکه استفاده کنندگان از صورتهای مالی بتوانند با مقایسه روند فعلی شرکت با روند قبلی، تصمیمات مناسب و صحیحی را اتخاذ نمایند).

۲- اطلاعات مالی شرکتها بالاخص اطلاعات مربوط به هزینه های حسابرسی می بایست در یادداشتهای همراه صورتهای مالی ارائه شده و در دسترس باشد.

۳- وقفه ی معاملاتی برای مدتی طولانی نداشته باشند، طی دوره ی زمانی تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشند و همچنین هر سال حداقل ۹۰ روز معاملاتی داشته باشند.

۴- تا قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند. (دلیل این موضوع آن است که تعداد نمونه ی آماری در سال های مورد بررسی برابر باشد)

۵- جزء شرکت های هلدینگ، سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، بانک و همچنین بیمه ها نباشند (شرکتهای هلدینگ به دلیل اینکه باعث ایجاد چولگی در نتایج آماری می شوند، از جامعه ی آماری حذف شده اند. شرکت های بیمه و همچنین بانکها نیز به دلیل اینکه ماهیت دارایی آنها با سایر شرکتها دارای تفاوت هایی است از جامعه ی آماری حذف شده اند).

در ضمن شرکت هایی که در طول دوره ی تحقیق، اطلاعات مالی آنها در دسترس نبوده و یا به طور کامل در این سالها در بورس فعالیت نداشته اند از جامعه ی آماری حذف شده اند.

تمامی اطلاعات مربوط به نمونه ها به این صورت گردآوری شده اند: اطلاعات مربوط به صورتهای مالی از سال ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۰ از سایت www.codal.ir، از نرم افزارهای کاربردی موجود در سایت بورس اوراق بهادار تهران نیز جهت اطلاعات اساسی مربوط به نمونه ها استفاده گردیده است.

جدول شماره (۱) نحوه انتخاب شرکت های نمونه

ردیف	شرح	تعداد شرکت ها
	شرکت های فعال در ۱۴۰۰/۱۲/۲۹	۴۴۷
محدود شده	شرکتهایی که طی دوره مورد بررسی در بورس حضور نداشته اند	(۱۱۴)
	شرکتهایی که تغییر در دوره مالی داشته اند	(۲۷)
	شرکتهای فعال در حوزه فعالیت های مالی	(۴۴)
	شرکتهایی که اطلاعاتشان به طور کامل در دسترس نبود	(۱۱۲)
	شرکت های که دوره مالی آنها منتهی به ۱۲/۲۹ هر سال نباشد	(۲۶)
	تعداد شرکت های نمونه در این پژوهش	۱۲۲

با توجه به شرایط ذکر شده، ۱۲۲ شرکت در دوره زمانی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۰ (۱۲۲۰ سال-شرکت) به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. با توجه به اینکه برخی از شرکت‌های مذکور دارای داده ناموجود اندکی هستند، به جای حذف کامل مشاهدات یک شرکت، تنها سال - شرکت‌های دارای داده ناقص حذف و از رگرسیون نامتوازن استفاده گردید.

۸. آمار توصیفی

جدول (۲): آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق

متغیر	نماد	میانگین	میانه	انحراف معیار	کوچک‌ترین	بزرگ‌ترین	مشاهدات
بدهی بلند مدت	LD	۱۴/۱۰	۱۳	۷/۸۰	۱	۴۵	۱۲۲۰
اطمینان بیش از حد	OCD	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۱۳	-۰/۷۱	۰/۶۰	۱۲۲۰
تفاوت مالیاتی	BTD	۰/۵۶	۰/۵۶	۰/۲۳	۰/۰۰۰۵	۲/۵۱	۱۲۲۰
اندازه شرکت	Frim Size	۵/۹۲	۵/۸۶	۰/۵۷	۴/۵۶	۸/۰۵	۱۲۲۰
سن شرکت	Frim Age	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۲۱	۰	۲/۷۷	۱۲۲۰
نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتر	MTB	۰/۴۶	۰/۴۱	۰/۱۰	۰	۱	۱۲۲۰
رشد فروش	Sales Growth	۱/۴۳	۱/۳۲	۰/۳۴	۰/۵۶	۳/۰۶	۱۲۲۰
اهرم مالی	LEV	۴/۰۱	۳/۹۹	۰/۲۳	-۱/۱۱	۱۰/۸۷	۱۲۲۰
نسبت دارایی‌ها به بدهی‌های جاری	Current Rattio	۰/۱۶	۰/۱۴	۰/۱۳	-۰/۵۶	۰/۷۰	۱۲۲۰
تعداد اعضای خانوادگی به کل اعضای هیات مدیره	Tangibility	۴/۰۳	۳/۰۳	۰/۲۲	-۱/۱۳	۱۲/۴۳	۱۲۲۰
نسبت جریانهای نقدی عملیاتی به کل داراییها	Cash- flow	۰/۲۱	۰/۲۱	۰/۱۷	۰/۰۰۰۱	۱/۳۰	۱۲۲۰
انحراف استاندارد جریانهای نقدی	VOL-CF	۰/۳۲	۰/۳۰	۰/۱۹	۰/۵۶۴	-۰/۰۲۳	۱۲۲۰
انحراف استاندارد سود شرکت	VOL-Earning	۰/۴۶	۰/۴۱	۰/۱۰	۰/۴۵۶	۰/۰۸۷	۱۲۲۰

جدول (۲) نشان می‌دهد که میانگین بدهی بلند مدت در نمونه تقریباً ۱۴/۱۰ می‌باشد که نشان می‌دهد بدهی بلند مدت تقریباً در سطح متوسطی ارزیابی شده است. کمترین مقدار به دست آمده در این متغیر در نمونه برابر ۱ و بیشترین مقدار برابر ۴۵ است. میانگین اطمینان بیش از حد مدیریت شرکت‌های نمونه تقریباً ۰/۰۹ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد اطمینان بیش از حد مدیریت تقریباً در سطح پایینی ارزیابی شده است. کمترین مقدار به دست آمده در این

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCI-conf.ir

متغیر در نمونه برابر ۰/۷۱- و بیشترین مقدار برابر ۰/۶۰ است. میانگین اهرم مالی شرکت های نمونه تقریباً ۰/۵۶ درصد می باشد که نشان می دهد تفاوت مالیاتی تقریباً در سطح بالایی ارزیابی شده است.

۹. بررسی فرضیه ها

قبل از بررسی فرضیه ها لازم است نرمال بودن متغیرهای مطالعه مورد بررسی قرار گیرد. آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرها بکار می رود. هنگام بررسی نرمال بودن داده ها فرض صفر مبتنی بر این که توزیع داده ها نرمال است در سطح خطای ۵٪ تست می شود. بنابراین اگر آماره آزمون بزرگ تر مساوی ۰/۱۰۵ یا ۵٪ به دست آید، در این صورت دلیلی برای رد فرض صفر مبتنی بر این که داده نرمال است، وجود نخواهد داشت. به عبارت دیگر توزیع داده ها نرمال خواهد بود.

برای آزمون نرمالیت فرض های آماری به صورت زیر می باشد:

H0: توزیع داده های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال است.

H1: توزیع داده های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال نیست.

نتایج آزمون نرمالیت در جدول (۲-۴) آورده شده است:

جدول (۳): نتایج آزمون نرمالیت

نام متغیر	مقدار آماره	احتمال
بدهی بلند مدت	۰/۹۲	۰/۵۳
اطمینان بیش از حد	۰/۸۷	۰/۶۴
تفاوت مالیاتی	۰/۹۱	۰/۵۴
اندازه شرکت	۱/۲۷	۰/۲۳
سن شرکت	۰/۴۶	۰/۸۶
نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتر	۰/۶۹	۰/۷۳
رشد فروش	۰/۵۲	۰/۸۱
اهرم مالی	۰/۷۳	۰/۶۹
نسبت دارایی ها به بدهی های جاری	۰/۷۱	۰/۶۵
تعداد اعضای خانوادگی به کل اعضای هیات مدیره	۰/۳۲	۰/۹۲
نسبت جریانهای نقدی عملیاتی به کل داراییها	۰/۴۲	۰/۸۷
انحراف استاندارد جریان های نقدی	۰/۳۸	۰/۹۸
انحراف استاندارد سود شرکت	۰/۳۴	۰/۶۷

همان طور در جدول فوق مشخص است از آنجا که آماره آزمون بزرگ تر مساوی ۰/۱۰۵ برای کلیه متغیرهای مطالعه به دست آمده است، در این صورت دلیلی برای رد فرض یک مبتنی بر اینکه داده نرمال است، وجود نخواهد داشت. به عبارت دیگر توزیع داده ها برای متغیرهای مورد مطالعه نرمال خواهند بود.

نتایج آزمون فرضیه اول تحقیق

فرضیه اول: بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی رابطه معنی داری وجود دارد.

الگوی تصریح شده جدول ۴ برای بررسی اثر متغیرهای توضیحی بر بدهی بلند مدت شرکت با روش اثرات ثابت تخمین زده شده و نتایج مربوطه در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول (۴) نتایج حاصل از الگوی اول

متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
BTD	۰/۴۵	۲/۸۶	۰/۰۰۳
Frim Size	-۰/۷۹	-۴/۰۷	۰/۰۰۰
Frim Age	۰/۷۵	۴/۴۱	۰/۰۰۰
MTB	۰/۲۰	۳/۲۹	۰/۰۰۰۷
Sales Growth	-۰/۳۳	-۱/۵۹	۰/۰۰۱
LEV	-۰/۳۹	-۱/۸۱	۰/۰۰۷
Current Rattoo	۰/۹۰	۲/۱۹	۰/۰۰۳
Tangibility	۰/۶۷	۲/۲۶	۰/۰۰۰۱
Cash- flow	۰/۴۵	۳/۵۴	۰/۰۰۹
VOL-CF	-۰/۳۵	-۸/۵۱	۰/۰۰۰
VOL-Earning	۰/۰۳۴	۲/۳۵۴	۰/۰۰۰۱
ضریب تعیین ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۸ ۰/۷۷	آماره دوربین واتسون	۱/۶۶

بر اساس نتایج جدول (۴) گفته شد، آماره‌ی دوربین واتسن به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می‌شود که اگر مقدار دوربین واتسن در فاصله‌ی ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض عدم خودهمبستگی بین خطاها تأیید می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره‌ی دوربین واتسن، طبق جدول (۴) برابر ۱/۶۶ می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که بین داده‌ها خود همبستگی وجود ندارد و خطاها از یکدیگر مستقل هستند.

R2 به دست آمده جداول نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل قادر هستند ۷۸٪ رابطه با متغیر وابسته را توضیح دهند. بنابراین رابطه بالایی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد که می‌توان از آن در جهت پیش‌بینی استفاده نمود.

فرضیه اول: بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی‌های بلندمدت بانکی رابطه معنی داری وجود دارد.

بر اساس نتایج جدول (۴) متغیر تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی رابطه مثبت با متغیر بدهی های بلند مدت بانکی شرکت دارد و آماره t برابر با ۲/۷۰ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی، بدهی های بلند مدت بانکی شرکت نیز افزایش می‌یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی منجر به افزایش ۰/۳۸ واحد در بدهی های بلند مدت بانکی شرکت می‌شود.

نتایج آزمون فرضیه دوم تحقیق

فرضیه دوم: اعتماد بیش از حد مدیر عامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلند مدت بانکی را تعدیل می‌کند. الگوی تصریح شده (۵) با روش اثرات تصادفی تخمین زده شده و نتایج مربوطه در جدول (۵) گزارش شده است.

جدول (۵) نتایج حاصل از الگوی دوم

متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
BTD	-۰/۷۳	-۰/۳۱	۰/۷۵
BTD × OCD	۰/۸۶	۲/۰۸	۰/۰۳
OCD	۰/۵۱	۴/۴۱	۰/۰۰۰
Frim Size	۰/۲۰	۶/۶۱	۰/۰۰۰
Frim Age	-۰/۵۰	-۰/۸۳	۰/۴۰
MB	-۰/۹۶	-۰/۴۹	۰/۶۲
Sales Growth	۰/۴۲	۱/۵۹	۰/۱۱
LEV	۰/۵۶	۱/۶۵	۰/۰۰۱
Current Rattio	۰/۶۶	۰/۹۷	۰/۰۳۴
Tangibility	-۰/۷۹	-۴/۰۷	۰/۰۰۰
Cash- flow	۰/۷۵	۴/۴۱	۰/۰۰۰
VOL-CF	۰/۲۰	۳/۲۹	۰/۰۰۰۷

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCI-conf.ir

۰/۰۰۰	۴/۶۱	۰/۱۳	VOL-Earning
۰/۰۰۰	-۶/۴۰	-۰/۱۰	عرض از مبدأ
۱/۵۵	آماره دوربین واتسون	۰/۶۳ ۰/۵۴	ضریب تعیین ضریب تعیین تعدیل شده

بر اساس نتایج جدول (۵) گفته شد، R^2 به دست آمده جداول نیز نشان می دهد که متغیرهای مستقل مدل قادر هستند ۶۳٪ رابطه با متغیر وابسته را توضیح دهند. بنابراین رابطه بالایی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد که می توان از آن در جهت پیش بینی استفاده نمود. فرضیه دوم: اعتماد بیش از حد مدیر عامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی را تعدیل می کند. بر اساس نتایج جدول (۵) متغیر انگیزه نظارتی با ضریب -0.073 با احتمال 0.075 معنادار نشده است با توجه به آماره t آن برابر با 0.31 است بیانگر عدم معنی داری اثر این متغیر است. بنابراین فرضیه دوم رد می شود.

۱۰. بحث و نتیجه گیری

در خصوص فرضیه تحقیق با عنوان «بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی رابطه معنی داری وجود دارد.» این فرضیه تأیید شده است. نتایج به دست آمده از محاسبه آزمون داده های ترکیبی مطابق جدول (۴-۵) مشاهده می شود که بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلند مدت بانکی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. می توان گفت فرض H_0 در سطح معنی ۵ درصد برای متغیر رد یا به عبارت دیگر فرض H_1 در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می شود.

نتایج این فرضیه با مطالعه هاسو و همکاران^{۲۱} (۲۰۲۲) همخوانی دارد.

بدهی بلند مدت بانکی شرکت ها، پیوستگی و اتحاد میان فعالیت ها و ارزش های سازمان به گونه ای است که منافع کلیه ذینفعان شامل سهامداران، مشتریان، کارکنان، سرمایه گذاران و عموم جامعه، در سیاست ها و عملکرد سازمان منعکس گردد. مسئولیت پذیری اجتماعی به کاهش توزیع نامتقارن اطلاعات در میان اشخاص درونی و بیرونی سازمان و همچنین کاهش نزاع بین گروه های مختلف و مشکلات نمایندگی کمک می نماید.

در خصوص فرضیه تحقیق با عنوان «اعتماد بیش از حد مدیر عامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی را تعدیل می کند.» نتایج به دست آمده از محاسبه آزمون داده های ترکیبی مطابق جدول (۴-۶) مشاهده می شود که اعتماد بیش از حد مدیر عامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی را تعدیل نمی کند و رابطه بر قرار نیست می توان گفت فرض H_0 در سطح معنی ۵ درصد برای متغیر قبول یا به عبارت دیگر فرض H_1 در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود بنابراین فرضیه دوم رد می شود.

جدول (۵-۱). خلاصه فرضیه ها

شماره فرضیه	فرضیه	نتیجه
فرضیه (۱)	بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی رابطه معنی داری وجود دارد.	قبول
فرضیه (۲)	اعتماد بیش از حد مدیر عامل رابطه بین تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی و بدهی های بلندمدت بانکی را تعدیل می کند.	رد

۱۱. پیشنهادات

²¹ Hsu, et al.,

پس از انجام مراحل یک پژوهش علمی، اگر پژوهش از یک روند سیستماتیک و پژوهشگرانه صورت گرفته باشد، پژوهشگر می تواند نظراتی را هم در مورد یافته ها و نتایج پژوهش و هم راهکارها و پیشنهادهایی را به منظور بهبود و بسط پژوهش های آتی بیان کند. بدین سبب در ادامه پیشنهادهایی مطابق با نتایج پژوهش و همچنین برای پژوهش های آتی ارائه می شود. در این بخش براساس نتایج و یافته های تحقیق، دو دسته پیشنهاد مطرح می گردد. نخست، پیشنهادهای کاربردی که امید می رود استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری و مالی به ویژه سرمایه گذاران را در امر تصمیم گیری یاری نماید و دوم، پیشنهادهایی برای تحقیق های آتی که می تواند راهنمایی برای تحقیق های بعدی درباره موضوع تحقیق باشد.

منابع

۱. ابونوری، اسمعیل و پویا، محمد مهدی. (۱۳۹۱). ارزیابی شاخص های نوسانات متعارف و نامتعارف در بازار اوراق بهادار تهران، سومین کنفرانس ریاضیات مالی و کاربردها، سمنان، دانشگاه سمنان.
۲. رحمانی، علی، پاکیزه، کامران و علیمردانی، الهام. (۱۳۹۰). محتوای اطلاعاتی نوسانات توضیح داده نشده بازده سهام. پژوهش های تجربی حسابداری مالی، ۲، ۶۱-۴۶.
۳. عرب صالحی، مهدی و حمیدیان، نرگس. (۱۳۹۳). بررسی اثر تغییرپذیری اقلام تعهدی و اجزای بنیادی و اختیاری آن بر نوسان بازده متعارف و نامتعارف آتی سهام. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۴(۱۴)، ۱۴۵-۱۵۸.
۴. قربانی، بهزاد، فروغی، داریوش، امیری، هادی و هاشمی، سید عباس. (۱۳۹۲). کیفیت گزارشگری مالی و نوسان بازده غیر متعارف سهام. دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۱۷، ۶۱-۴۵.
۵. محمدتبار کاسگری، فوزیه؛ دهقان، عبدالمجید، هاشمی فراشا، سید ابوالقاسم. (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین ویژگیهای شرکتی و ریسک سیستماتیک در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از مدل سه عاملی فاما و فرنچ. راهبرد مدیریت مالی، ۸(۲)، ۱۷۷-۱۹۶.
۶. همتی، حسن؛ و مهربانپور، محمدرضا. و ساتکین، راحله. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین کیفیت سود و نوسان پذیری بازده خاص: مطالعه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شرکت، چهارمین کنفرانس سراسری پیشرفت های نوین در مهندسی صنایع، مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران.
7. Abdul Wahab, E. A., Mat Zain, M., James, K., & Haron, H. (2009). Institutional investors, political connection and audit quality in Malaysia. *Accounting Research Journal*, 22(2), 167-195 .
8. Abdul Wahab, N. S., & Holland, K. (2012). Tax planning, corporate governance and equity value. *British Accounting Review*, 44(2), 111-124 .
9. Abdul Wahab, N. S., & Holland, K. (2015). The persistence of book-tax differences. *British Accounting Review*, 47(4), 339-350 .
10. Abdul Wahab, N. S., Ntim, C. G., Adnan, M. M. M., & Tye, W. L. (2018). Top management team heterogeneity, governance changes and book-tax differences. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 32, 30-46 .
11. Abdul Wahab, N.S., Ntim, C.G., Tye, W.L., & Shakil, M.H. (2022). Book-tax differences and risk: Does shareholder activism matter?. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 48, 1-23.
12. Balachandran, B., & Williams, B. (2018). Effective governance, financial markets, financial institutions & crises. *Pacific-Basin Finance Journal*, 50, 1-15.